

ter tako pripomorejo tudi za umetniško vzgojo našega ženstva na deželi.

V prvi vrsti bodo s svojo izobrazbo poklicane naše učiteljice, da sodelujejo pri ženskih društvih. Vzgojile bodo na ta način poštene devojke, pridne gospodinjice in vzorne matere, kar bo našemu narodu v korist in čast.

Zato kličem vam učiteljicam-kolegijam:

„Na delo tedaj, ker resnobni so dnovi, a delo in trud nam nebo blagoslovi!“

## Splošna stavka ljudsko-šolskega učiteljstva v Italiji.

Zaradi neenotnega plačevanja učiteljstva v Italiji so pričele posamezne učiteljske organizacije zahtevati enotno ureditev učiteljskih plač in izboljšanje gnetnega položaja. Zahteve lokalnih organizacij so se bliskovito razširjale, tako da je bila osrednja zveza prisiljena prevzeti vodstvo vsega gibanja in ga proglasiti kot skupno enotno gibanje.

### Splošna stavka do skrajnosti.

Ker ni dosegel, da bi se bile sprejele predložene bistvene zahteve, potrja osrednji odbor narodne učiteljske zveze sklep za splošno stavko do skrajnosti, ki se je pričela 11. t. m. Iz nekaterih mest pa je prišla vest, da se učitelji, pripadajoči klerikalnemu udruženju „Nicolo Tomaseo“ ne udeležijo stavke, da pa toudruženje oficijalno pritrjuje manifestaciji.

Stavka učiteljev se je razširila po vsej Italiji. V Milanu stavkajo tudi pristaški klerikalnega udruženja „Nicolo Tomaseo“. Učitelji zahtevajo boljše razmere, ker sedaj dobivajo različne plače od dveh lir 70, do 4 lire 50 na dan. Milanski učitelji stavkajo v znak solidarnosti s tovariši po Italiji, zakaj oni (v Milanu) so že v sporazumu s socialistično občinsko oblastjo sistemizirali svojo organizacijo.

### Solidarnost tržaškega učiteljstva.

Stavki italijanskega učiteljstva se je pridružil tudi tržaško učiteljstvo, ki je v to svrhu sklicalo shod v gledališču Fenice. Sklicatelj shoda — učitelj Lona — je obširno razložil stanje tovarišev v Italiji, pozival tržaške učitelje, da naj se v znak solidarnosti pridružijo njim in zapuste šolo dotlej, dokler se ne uredi razmere, ki delajo sramoto italijanski državi in so povod tolikemu številu analfabetov. Shodu je prisostvovalo precejšnje število slovenskih učiteljev iz Trsta in Istre. Predsednik je čutil potrebno omeniti, da se italijanskemu učiteljstvu pridružuje tudi slovensko učiteljstvo. Istega dne ob 17. se je zbralo slovensko učiteljstvo v šoli na Acquedotto ter v znak solidarnosti, v znak, da tudi slovensko učiteljstvo čuti z italijanskimi tovariši, sklenilo 24urno stavko.

### Neodločnost klerikalnega učiteljstva

pojenjuje boljbolj in se tudi te organizacije pridružujejo vedno v večji meri naprednim organizacijam in splošnemu gibanju. Ker sta obe skupini precej enako močni, bi bilo v veliko škodo stanovski stvari, če bi ostale klerikalne organizacije v vrstah stavkoskazov.

### Oficijozna izjava vlade — gole besede.

„Agenzia Stefani“ objavlja: Glede zagrožene stavke učiteljev treba spominjati, kar je bilo že večkrat in tudi oficijalno izjavljeno, da je namreč minister za javni pouk predložil ministru državnega zaklada — skupno z že znanimi tabelami za druge kategorije — tudi ono plačil na ljudskih šolah. Omenjene tabele se razlikujejo od onih, ki jih je predložila ministru posvetovalna komisija v toliki meri, da odgovarjajo približno zahtevam ljudskošolskih učiteljev glede plač, odškodnin in poklica. Sedaj bosta morala minister državnega zaklada in ministrski svet predložiti uspeh svojega proučenja predlogov ministru za javni pouk. Spričo ukrepov, ki se kmalu izvedejo in priobčijo javnosti, ne bi bila opravičena nikaka zagrožena stavka ljudskošolskih učiteljev, ki ne smejo pozabljati, da so vzgojevalci ljudstva, predvsem pa v trenutku, ko se vlada pripravlja, da z istimi gospodarskimi odredbami zaščiti ugled in življenske pogoje na način, ki bo odgovarjal njihovim vzvišeni nalogi.

### Neomajno naprej!

Dosedaj vztraja učiteljstvo konsekvantno pri svoji zahtevi in se stavka širi vedno bolj. Uspeha do te ure še ni, vendar je upati, da je zagotovljen uspeh, če ostane učiteljstvo solidarno in se ne bo dalo razdvojiti in omajati od praznih obljub.

## Iz naše organizacije. Skupne zadeve.

### Delegati Zaveze.

Delegati so dalje prijavila nastopna društva:

II. Učiteljsko društvo za Kranjski šolski okraj:

4. Franc Luznar, nadučitelj na Primskovem, kot društveni predsednik;

5. Vinko Zahrastnik, učitelj v Škofji Loki;

6. Mihelčičeva Josipina, učiteljica v Predvoru;

Namestniki:

4. Miklavčičeva Janja, učiteljica v Kranju;

5. Ciril Rakovec, učitelj v Smledniku;

6. Rotarjeva Julija, učiteljica na Zalem logu.

III. Učiteljsko društvo za novomeški okraj.

7. Martin Matko, nadučitelj v Toplicah, kot društveni predsednik;

8. Viljem Gebauer, nadučitelj v Šmihelu pri Novem mestu;

9. Ravhekarjeva Ruška, učiteljica v Valtu vasi.

Namestniki:

7. Claricijeva Marija, nadučiteljica v Novem mestu;

8. Franc Hočevar, nadučitelj v Birčni vasi;

9. Klemenčičeva Lina, učiteljica v Toplicah pri Novem mestu.

### »Slovenska Šolska Matica«.

Prva odborova seja se je vršila dne 15. junija 1919 v vodstveni pisarnici I. mestne deške ljudske šole od 10.—12. ure. Navzoči: predsednik H. Schreiner in odborniki J. Dimnik, A. Dokler, Fr. Gabršek, I. Krulec. Predsednik pozdravi navzoče odborne člane, posebno novoizvoljenega učitelja, ravnatelja A. Doklerja in prosi blagajnika Dimnika, da poroča o društvenem denarnem stanju, ki je vključ temu, da se je število društvenih članov zaradi vojne skrčilo, vendar še precej povoljno. Upati je, da bo učiteljstvo, ki je zdaj gmotno izdatno bolje situirano, v svoji celoti stopilo v krog pospeševalcev in podpornikov našega društva.

Z ozirom na denarno stanje izda društvo za leto 1919. samo dve publikaciji, in sicer: 1. Letopis in 2. I. del Bežkovega Ukoslovja. Prve knjige se tiskne v 2500, druge v 3000 izvodih. Za tema knjigama pride pozneje v prvi vrsti v poštev začetek Zgodovine pedagogike in nadaljevanje Jul. Glowackega Flore slovenskih dežel. Glede izdajanja knjig prizna društveni odbor, da bi bila za naše šole in tudi za učiteljstvo nujno potrebna izdaja Zgodovine in zemljepisa Jugoslavije. Sklene se naprositi znanega veččaka pisatelja, da se loti tega potrebnega dela. Dalje je tudi mnogo povpraševanja po Metodiki pouka slov. jezika. Rokopis za tako knjigo je že gotov in je v rokah predsednikovih. Rokopis naj se da takoj veččakom v pregled, potem v tisk. Zadnje dve knjigi izideta po našem društvu kot založni knjigi. Pisateljski honorar se zviša s prihodnjim letom na 150 K za tiskano polo.

Knjigi Rossmässler-Tušek Štirje letni časi, ki jo ima društvo še v nekaj izvodih v svoji zalogi, se določi cena na 5 kron.

Po razgovoru o nadaljnjem programu društvenega delovanja se sklene, da se otvori, ako ne bo posebnih ovir, v velikih počitnicah 1920. Štiritedenski nadaljevalni tečaj v Ljubljani. Ako bi pa ljubljanske stanovanske razmere to ovirale, pa v Celju ali Mariboru. Predsednik stopi v svrhu te namere v stik s potrebnimi docenti. Predmeti: slovenščina, srbohrvaščina, metodika tega pouka, morfologija in določevanje rastlin na podlagi po društvu izdane Flore in najnovejše iz drugih realnih predmetov. Za otvoritev tega tečaja prosi društvo vladne podpore.

Društvene publikacije se pošljejo višjemu šolskemu svetu na vpogled s prošnjo, da opozori vse učiteljstvo na delovanje tega društva in mu priporoča njene publikacije.

Na razna vprašanja, ki dohajajo odbornikom, kako bi se pomagalo učiteljem, ki se pripravljajo za usposobljenostni izpit, se je po ugotovitvi, ali bi ne kazalo v Letopisu označiti učne snovi, ki pride pri tem izpitu v poštev, na splošno določilo: Kandidat za ta izpit predelaj temeljito pedagogiko in šolske zakone, v drugih predmetih pa prouči vso učno snov, ki se nahaja v berilih, uvedenih na osemrazrednih ljudskih šolah. In poglobi se v specialno metodiko vseh učnih predmetov ljudske šole. Drugega sklepa o tem ni bilo.

Končno ima društvo še vedno na svojem programu točko, ki je doslej zaradi izrednih razmer ni moglo izvršiti — iz-

obrazovanje učiteljstva s potovanjem. Kakor hitro se uredi razmere, se sestavi poseben odsek, ki bo pripravljaj vse potrebno za potovanje učiteljstva po Adriji do Kotora, skozi Crnogoro v Beograd-Zagreb.

S to točko je bil dnevni red izčrpan, zato je predsednik sejo zaključil in napovedal potrebo prihodnje seje že koncem meseca julija.

## Društvene vesti.

+ Kamniško učiteljsko društvo priredi dne 21. junija 1919. ob 15 uri sestanek v Lukovici pri Slaparju.

+ Učiteljsko društvo novomeškega okraja zboraže v soboto, 21. t. m., točno ob polu 14. (pol 2.) uri na Toplicah s sledečim dnevnim redom: 1. Otvoritev zborovanja. 2. Dopisi (med dopisi je važna šolska in učiteljska zadeva). 3. A. Marok: Nekaj misli o zgodovinskem pouku. 4. Slučajnosti. — Odbor.

+ Učiteljsko društvo za kranjski šolski okraj je zborovalo dne 1. maja v Kranju. Zborovanja se je udeležilo 48 učiteljev in učiteljic. Tako mnogoštevilne udeležbe doslej še ni bilo, dasi stojimo tik pred tridesetletnico društvenega obstoja. H sestanku so prišle tovarišice in tovariši ne samo iz kranjske in tržiške okolice, ampak tudi najbolj oddaljeni iz selske in poljske doline. Stanovska zavest nas je po štiriletnem družabnem odmoru združila k skupnemu razgovoru o važnih šolskih in učiteljskih dnevnih vprašanjih.

1. Predsednik Fr. Luznar pozdravi presrečno zborovalce in zborovalke, poudarjajoč, da zborujemo prvič v svobodni državi kot svobodni državljani. Pašičeva beseda v srbski skupščini, izražena pred štirimi leti, da zahtevajo Srbi poleg svojih bratov avstrijskih Srbov tudi Slovence, je postala danes meso, iz mnogoletnega robstva nas je rešil novodobni kralj Matjaž — srbski narod, oziroma njegov predstavnik kralj Peter in regent Aleksander. Žal, naše veselje ni popolno, zakaj tretjina našega najzavednejšega ljudstva ječi pod krutim jarmom verolomnega sovražnika. Tudi za te uboge trpine pride kralj Matjaž, da požene tujca tja, kamor spada. Šele takrat bo naše veselje popolno. Da se zgodi to čimprej, je dolžnost našega učiteljstva, da pripravljamo narodu pot tako, kakor jo je pripravil francoski učitelj svojemu narodu, kar izpričuje najnovejša zgodovina. Ne zamudimo nobene prilike ne v šoli in ne zunaj nje, da ne bi gojili in navduševali mladih dovzetnih src za revanšo. Naša Jugoslavija naj živi, naj raste in naj se razcveta v dobrobit troimenega naroda! (Dolgotrajno pritrdjevanje.) Centralna organizacija je storila v poslednjem času izredno mnogo za šolo in učiteljstvo, naj torej nihče ne godrnja, ko pride blagajnik z novimi zahtevami. Dajte organizaciji od priboljška oni delež, ki ga tirja od vas!

2. Tajnik V. Rus poda podrobno poročilo o društvenem delovanju pretečenega leta. Odbor se je sešel k štirim sejam, aprovizacijski odbor pa je imel mnogo važnih sestankov. Društvo šteje 75 članov. Omenja zaporedoma vse došle dopise in vloge, ki so bile odposlane na razna mesta. Aprovizacijski kataster je štel 114 učiteljskih oseb z 205 družinskimi člani. Po izdatno znižani ceni so prejeli vsi člani aprovizacije mast, cikorijo in črevlje. Vseh prejemkov je bilo 50.262 K 83 vin., od tega 22.000 K državne podpore. Za cikorijo je neplačanega dolga pri Gospodarski Zvezi še 528.60 K, kar se bo izkušalo dobiti od državne uprave.

3. O stanju društvenega imetja poroča natančneje blagajnik A. Sepaher. Glasom bilance za leto 1918, znaša čisto imetje K 6210.38.

Poročila predsednika, tajnika in blagajnika se vzame odobruje na znanje.

Predsednik pojasni, kako je nastal primanjkljaj pri blagajnici aprovizacijskega odseka. K tej točki se zglaše k besedi tovariši J. Lapajne, na kar se sklene, da naj založi denar za ta primanjkljaj učiteljsko društvo; da se poravna zaostali dolg, pa naj se naprosi poverjeništvu za socialno skrbstvo za izredno podporo. Za slučaj, če ne bi se dobilo izredne vladne podpore, naj se iztirjajo dolžni zneski od vsakega posameznega člana te aprovizacije. Novemu odboru se na tajnikov predlog naroči, da naj dogovorno z okrajnim glavarstvom in aprovizacijskim odborom državnih uradnikov v Kranju vložijo na merodajno mesto prošnjo, da bo deležno tudi učiteljstvo v okraju vseh aprovizacijskih dobrot, ki jih uživa državno uradništvo.

4. Tovariš J. Lapajne je poročal o pravnih razmerah učiteljstva. Pojasnil je v preglednem načrtu, kakšno je bilo naše pravo v preteklosti in kakšno bodi v bodočnosti. Prvi del poročila je bil izredno zanimiv, ker je bil podprt z raznimi do-

kazili, kako se je godilo v šoli in učiteljstvu pod krivično avstrijsko šolsko in politično upravo, v drugem delu pa je bilo nanizanih mnogo praktičnih migljajev, kako naj se preustroji naše šolstvo v mladi Jugoslaviji.

Referat je bil sprejet z glasno pohvalo in s priporočilom, da se objavi prvi del v „Učiteljskem Tovarišu“, drugi del pa se odstopi odseku za reformo šolstva.

5. Oprt na znano Zavezino brošuro je poročal tovariš C. Vizjak o načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje. V tem referatu je omenil predvsem one paragrafe, ki so potrebni bistvene izpremembe. Sklene se, da se odpošlje poročilo odseku za reformo šolstva v nadaljno uporabo. Tovariš J. Lapajne opozarja na glavna nasprotstva, ki so v njegovem in Vizjakovem poročilu. Da se to izenači, stavi mnogo važnih izpreminjevalnih predlogov k posameznim paragrafom, ki so bili z malo popravo tudi sprejeti. Ker je moral tovariš C. Vizjak nenadoma k vojakom, kamor je vzel svoje poročilo, predlagalec J. Lapajne pa zapisnikarju še do danes ni oddal izpreminjevalnih predlogov, zato se odpošlje skupni referat na določeno mesto šele pozneje. To je pa zadeno tudi vzrok, da se je to poročilo z občnega zbora zakasnilo.

5. Tovariš V. Rus poroča o vseh korakih, ki jih je storila Zaveza doslej v Jugoslaviji za slovensko šolstvo in učiteljstvo, omeni pa tudi osnutke, ki jih mora izvršiti v bližnji bodočnosti glede naših pravnih stanovskih zadev, reforme šolstva, podražavljenje šolstva in učiteljstva ter skupne centralne organizacije vseh jugoslovanskih učiteljskih zvez.

Na predlog tovariša J. Lapajne izreče občni zbor soglasno zahvalo vodstvu in upravnemu odboru Zaveze za požrtvovalno in uspešno delovanje.

7. O srbohrvaškem tečaju za učiteljstvo kranjskega okraja, o čemer poroča društveni predsednik, se sklene, da se prične za vse učiteljstvo, ki je v bližini Kranja, že s prihodnjim četrtkom popoldne. Pouk se vrši vsak četrtek od 2. do 5. ure popoldne v ljudski šoli v Kranju. Poučuje tovariš Josip Lampš iz Škofje Loke.

8. Volitev odbora, pregledovalcev računov in odposlancev v Zavezino delegacijo se izvrši z vzklikom.

Potrdi se dosedanj društveni odbor. Pregledovalcem računov sta bila izbrana Josip Mihelič s Predvora in Julija Mlačeva iz Kranja.

9. Pri slučajnostih se določi, da se vrši prihodnji skupni sestanek na dan sv. Alojzija popoldan v Tržiču po prihodu vlaka. Društveni predsednik povabi navzoče učiteljstvo, da se udeleži odkritja nagrobnega spomenika pokojnemu Andreju Grčarju.

Dasi je trajalo zborovanje pet ur, so zborovalci vztrajno in pozorno prisostovali zanimivim razpravam do zaključka.

+ Kozjansko učiteljsko društvo je zborovalo dne 22. maja t. l. v Podčetrtku. Ob 10. uri je bila hospitacija v I. razredu. Obravnavale so se uporabne računске naloge. Tov. Jerinu se navzoči zahvalijo za dobro uspeši nastop, pri katerem je izborni izbral in prikojil snov duševni zmoglosti elementarnih učencev. Nato pozdravi naš novi voditelj-predsednik tov. Fran Lovrec številno navzoče goste in člane, ki so od blizu in daleč prihiteli k zborovanju ter s tem pokazali svojo stanovsko zavest. Z obžalovanjem konstatira izgubo treh vrlih članov, tov. Bračičeve in tov. Germovška in Knafliča. Ker se slednji ni mogel posloviti osebno, je storil to pismeno. Z njegovim odhodom je nastala široka vrzel v našem društvu. Želimo mu obilo sreče na novi postojanki — v Radvanju! Ohranimo ga v vzpodbujajočem spominu.

V naše društvo so se prijavile nove članice tov. Dragatinova, Žolgarjeva in Kokotova.

Tajnica tov. C. Vrečkova prečita zapisnik zadnjega zborovanja, ki se odobri. Prečita se brzoglavna zahvala regenta Aleksandra na vdanostno izjavo našega društva ob zadnjem zborovanju.

Potem pride na vrsto poročilo referentov o „Načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje“. Tov. referenti so premišljeno utemeljili in skrbno izdelali svojo snov. Zato jim izreče tov. predsednik najlepšo zahvalo. Sklepi se sporoče Zavezi.

Tovariš Ivanuš poroča kot delegat o zborovanju Zveze slov. učiteljev in učiteljic v Celju.

Soglasno se sprejme predlog tovariša Volavška, ki se glasi:

„Društvo naprosi Zavezo, da posreduje, da se razveljavi vladna naredba, s katero se črta polovica aktivitetne doklade učnim osebam, ki imajo naturalno ali od šolskih občin v brezplačno razpolago dano stanovanje, če je to primerno in